

קבלת הגר"א

כרך שני

קבלת הגר"א

כרך ראשון

מהות האצילות • התגלות הדברים האלוהיים •
פעולת האלוה ופעולת האדם • שתי קומות

כרך שני

מהלך ההאצלה • תוהו ותיקון •
מתקלא, מוחין, זיווגים ודיקנא • שתי תנועות

כרך שלישי

משך ימות עולם • הקבלה בליטא

ירושלים תשפ"ו

קבלת הגר"א

כרך שני

מהלך ההאצלה • תוהו ותיקון •
מתקלא, מוחין, זיווגים ודיקנא • שתי תנועות

יוסף אביב"י

ירושלים תשפ"ו

©

כל הזכויות שמורות

עריכה לשונית: דבורה אביבי

כרך שני

ראשי פרקים

שערים שמיני - שישה עשר || מהלך ההאצלה · פתיחה

פרק לו מהלך ההאצלה: ארבע הרצאות
[קכה] מהלך ההאצלה: הרצאות מסודרות והרצאות מבוארות 339 [קכו] מהלך ההאצלה:
ארבע הרצאות 341

פרק לז מהלך ההאצלה: שתי קבוצות
[קכז] מהלך ההאצלה: שתי קבוצות 351 [קכח] מהלך ההאצלה: הבחנות נוספות 352 [קכט]
מהלך ההאצלה: ציון מקורות 354

פרק לח תוהו ותיקון: שתי קומות
[קל] תוהו ותיקון: קומת שש הספירות וקומת ספירת מלכות 355 [קלא] שתי קומות: מלכות
דזעיר אנפין ומלכות העיקרית 357 [קלב] מהלך התוהו והתיקון: סדר התיאור 359

שער שמיני || תיקון המתקלא וההכרעה

פרק לט תוהו: לא היו מתקלא והשגחת אפין באפין
[קלג] תוהו: לא היה מתקלא ולא היתה השגחת אפין באפין 363 [קלד] תוהו: אצילות בלא תיקון
365

פרק מ תיקון: מתקלא, השגחת אפין באפין, הכרעה
[קלה] תיקון: מתקלא, השגחת אפין באפין, הכרעה 367 [קלו] תיקון: מתקלא, מאזניים, הכרעה
368 [קלז] שני מכריעים: דעת ויסוד 370 [קלח] שתי הכרעות ושתי בריתות 373 [קלט] שיטת
הגר"א (יח): תיקון המתקלא, דיבור פנים בפנים ומתן תורה לישראל 375

- פרק מא** **מתקלא: תיקון 'הכל בתלת תלת'**
 [קמ] מתקלא: תיקון 'הכל בתלת תלת' 377 [קמא] תיקון: תלת רישין 379 [קמב] מתקלא: תלת רישין כלולים באחד 381 [קמג] מתקלא: פעולת הגילוי 382
- פרק מב** **תיקון המתקלא: זיווג ומיזוג**
 [קמד] מתקלא: זיווג, מכריע 383 [קמה] מתקלא: זיווג, ממוזגים בשווה 384 [קמו] בין הגר"א ובין כלל המקובלים: מתקלא, הכרעה, זיווג, תלת תלת 387
- שער תשיעי (א) || תיקון המוחין: מתקלא, חסדים וגבורות**
- פרק מג** **תוהו ותיקון: מתקלא ותוספת מוחין**
 [קמז] תוהו: לא היה מתקלא ולא היו מוחין 391 [קמח] תיקון: תוספת מוחין 392 [קמט] בטישה: אורא במוחא סתימאה 394 [קנ] בטישה: התחלת המוחין 396
- פרק מד** **תוהו ותיקון: תרין עיטרין, בוצינא דקרדינותא ואורא דכיא**
 [קנא] עלה במחשבה: עיטרא דגבורה ועיטרא דחסד 398 [קנב] תוהו ותיקון: בוצינא דקרדינותא ואורא דכיא 400
- פרק מה** **מוחין: חסדים וגבורות, תרין עיטרין, אחסנתא דאבא ואימא**
 [קנג] מתקלא: מוחין, חסדים וגבורות, תרין עיטרין, אחסנתא דאבא ואימא 402 [קנד] בין הגר"א ובין האר"י: עיטרין ואחסנתא 405 [קנה] תרין עיטרין ודעת, אורא דכיא ובוצינא דקרדינותא 409 [קנו] התפשטות החסדים והגבורות 410
- פרק מו** **מוחין: עץ החיים ועץ הדעת**
 [קנז] חכמה ובינה, מוחין: חיי המלך, חיי האדם 413 [קנח] מוחין: עץ החיים ועץ הדעת, אורא ואשא 414 [קנט] דעת: שורש וענף 418 [קס] מוחין ודעת: מחשבה ומעשה 421 [קסא] בין הגר"א ובין האר"י: מהלך הדרגת המוחין 421
- שער תשיעי (ב) || תיקון המוחין: אותיות, שם הוי"ה**
- פרק מז** **מוחין: שם הוי"ה, אותיות, שקיו דכל גופא**
 [קסב] מוחין: שם הוי"ה, קומה שלמה 427 [קסג] מעתיקא קדישא אל זעיר אנפין: התפשטות האותיות והמוחין, שקיו דכל גופא 430 [קסד] התפשטות האותיות: מהאין אל היש 432

- פרק מח** מוחין: משם אהייה אל שם הוייה, מהלך גילוי והבעה
 [קסה] גילוי אחר גילוי: משם אהייה אל שם הוייה 435 [קסו] בין הגר"א ובין כלל המקובלים:
 מהלך גילוי והבעה 438 [קסז] שיטת הגר"א (יט): הגילוי של ידבר מאצלו יתברך 440 [קסח]
 בין הגר"א ובין האר"י: היעדר המוחין כשפע של ברכה וחירות 441 [קסט] בין הגר"א ובין האר"י:
 הוספת המוחין 444 [קע] בין הגר"א ובין רמח"ל: היעדר המוחין כמידות של הנהגה וכמקורות
 של קדושה 445
- פרק מט** התגלות הדברים האלוהיים (ד): יציאת מצרים, גילוי שם ה' ומתן תורה לישראל
 [קעא] גילוי המוחין בעת יציאת מצרים ובימות המשיח 449 [קעב] שיטת הגר"א (כ): יציאת
 מצרים, גילוי שם ה' ומתן תורה לישראל 452
- שער עשירי || תיקון הזיווגים**
- פרק נ** נשיקין: נעלם וגלוי, קול ודיבור
 [קעג] שלושה זיווגים: נישוק, חיבוק וזיווג 457 [קעד] זיווג נשיקין: נעלם ונגלה, קול ודיבור 458
 [קעה] זיווג נשיקין: בטישה, זיווג עליון מאוד, אורא ומוחא סתימאה 460
- פרק נא** נשיקין: תדיר ושאינו תדיר, הוצאת הנשמות והמלאכים
 [קעו] שני זיווגים: נעלם וגלוי; תדיר ושאינו תדיר 463 [קעז] דברי המקובלים: תדיר ושאינו
 תדיר, הוצאת הנשמות והמלאכים 465 [קעח] בין הגר"א ובין כלל המקובלים: תדיר ושאינו
 תדיר, הוצאת הנשמות והמלאכים 470
- פרק נב** נישוק, חיבוק וזיווג
 [קעט] נישוק, חיבוק וזיווג 474 [קפ] שני זיווגים, שתי בריתות 475 [קפא] דעת מבריחה מן
 הקצה בכל הזיווגים 477 [קפב] חיבוק וזיווג: התכללות ימין ושמאל 478 [קפג] שיטת הגר"א
 (כא): שלושה זיווגים שהם ארבעה 480
- פרק נג** זיווגי האצילות: סתום וגלוי, תדיר ולפרקים
 [קפד] מהלך הדעת: מן הטמיר אל הגלוי 482 [קפה] בין הגר"א ובין כלל המקובלים: סתום וגלוי,
 תדיר ולפרקים 485
- פרק נד** שתי בריתות באדם
 [קפו] שתי בריתות באדם: רוחני וגופני, תלמידים ובנים, רב ואב, דיבור ומעשה 486 [קפז] שתי
 בריתות באדם: תורה ומצוות, תדיר ולפרקים 488

שער אחד עשר || תיקוני הלבושים ותיקוני דיקנא

- פרק נה** תוהו ותיקון: מיעוט ולבוש, תיקוני גלגלתא ומוחא סתימאה
 [קפח] תוהו ותיקון: מיעוט, צמצום, לבוש 493 [קפט] ז' תיקוני גלגלתא וי"ג תיקוני מוחא סתימאה 495 [קצ] גלגלתא, מוחא סתימאה 496 [קצא] תיקוני דיקנא וחזורתא דגלגלתא 499 [קצב] י"ג תיקוני נוקבא 500
- פרק נו** תיקון: לבושי האור, י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין
 [קצג] י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, לבושי עתיקא קדישא 502 [קצד] י"ג תיקוני דיקנא, אתקין ואחסין 504 [קצה] פירוט י"ג תיקוני דיקנא 506 [קצו] שני מזלות כוללים הכל, תלי כולל כל המזלות 507 [קצז] רבים מתכללים באחד 509
- פרק נז** תיקוני דיקנא: גילוי כבוד ה'
 [קצח] תיקוני דיקנא: לבושי כבוד, הדרת פנים זקן 511 [קצט] תיקוני דיקנא: הרחמים מתגלים, הרשעים כלים ושם ה' מתגדל בעולם 512 [ר] תיקוני דיקנא: שלוש תקופות 513
- פרק נח** תיקוני דיקנא דזעיר אנפין ודיקנא דנוקבא
 [רא] תיקוני דיקנא: ט' תיקונים בזעיר אנפין וד' תיקונים בנוקבא 515 [רב] תיקוני דיקנא: י"ג תיקונים בזעיר אנפין 518 [רג] פסוקי המקרא ותיקוני דיקנא 521 [רד] ספירת בינה ותיקוני דיקנא בזעיר אנפין ובנוקבא 522 [רה] תיקוני דיקנא ותיקון המוחין 526
- פרק נט** דיקנא דע"ק לעומת דיקנא דז"א: רחמים לעומת מלחמה וניצחון
 [רו] דיקנא דע"ק לעומת דיקנא דז"א: רחמים לעומת מלחמה וניצחון 527 [ריז] תיקוני דיקנא דזעיר אנפין: מלחמה וניצחון 529
- פרק ס** התגלות הדברים האלוהיים (ה): שני תיקונים, שתי משמעויות
 [ריח] בין הגר"א ובין כלל המקובלים: גילוי כבוד ה' 530 [רט] שיטת הגר"א (כב): שני תיקונים, שתי התגלויות 531

שער שנים עשר (א) || שש ספירות וספירת מלכות: מיתה והתבטלות

- פרק סא** שש ספירות: מיתת המלכים
 [רי] שש ספירות: מיתת המלכים, ירדת הכלים וחזרת הנשמה למעלה 536 [ריא] שש ספירות: מדוע נקראו מלכים 537 [ריב] שש ספירות: פירוט שבעת המלכים 539 [ריג] שש ספירות: מדוע מתו המלכים 540

פרק סב תוהו: התבטלות ואי מלוכה
 [ריד] ספירת מלכות: התבטלה ולא מלכה כלל, נקודה אחת 543 [רטו] ספירת בינה מולכת, חורבן ב"ב שעות 545 [רטז] ספירת מלכות: אינה מהמניין של המלכים 547 [ריז] ספירת מלכות: יצאה אחר המלכים, מלובשת בקליפות 548 [ריח] בין הגר"א ובין כלל המקובלים: מיתה והתבטלות 548

שער שנים עשר (ב) || שש ספירות וספירת מלכות: תיקון והתבסמות

פרק סג שש ספירות: תיקון המלכים, המלך השמיני
 [ריט] שש ספירות: תיקון המלך השמיני, סטר דדכורא 553 [רכ] שש ספירות: תיקון המתקלא, יסוד 555 [רכא] שש ספירות: המלך השמיני ומהיטבאל, יסוד ועטרת היסוד 556 [רכב] תיקון: חסד עילאה יורד במזלא, תיקון י"ג 557 [רכג] תיקון: המלך השמיני, חסד עילאה, בירור 560 [רכד] אחרי התיקון: י"א אלופי עשו 561 [רכה] שיטת הגר"א (כג): תיקון המלכים, דיבור פנים בפנים ונתינת תורה לישראל 562

פרק סד ספירת מלכות: התבסמות, יציאה מן הקליפות
 [רכו] ספירת מלכות: יציאה מן הקליפות, התכללות והתבסמות 565 [רכז] ספירת מלכות: התבסמות, זיווג, מיזוג בשווה 567 [רכח] תיקון: תיקון י"ג, תיבת המים, תיקון הפה 569 [רכט] ספירת מלכות: יציאה מן העפר, הרע נפרד ממנה 570 [רל] ספירת מלכות: חזרה לקליפות בעת הפגם 571 [רלא] שיטת הגר"א (כד): התבסמות ספירת מלכות 573

שער שלושה עשר || רישא דלא אתיידע, חסד עילאה והאור הראשון

פרק סה רישא דלא אתיידע: תליית המתקלא
 [רלב] רישא דלא אתיידע הוא שורש של אריך אנפין 577 [רלג] רישא דלא אתיידע ומקומו של תיקון המתקלא 578 [רלד] רישא דלא אתיידע ותליית המתקלא 580

פרק סו רישא דלא אתיידע: שורש האצילות, חסד עילאה
 [רלה] התלבשות רישא דלא אתיידע באריך אנפין 583 [רלו] חסד וגבורה דרישא דלא אתיידע גנוזות ומתלבשות באריך אנפין 586 [רלז] תיקון: תרין עיטרין, דעת, ביסום 588

פרק סז חסד עילאה והאור שנברא ביום הראשון
 [רלח] חסד עילאה והאור הראשון: גניזה וגילוי 589 [רלט] חסד דעתיק יומין, האור הראשון ומוחין דזעיר אנפין 592 [רמ] גילוי חסד עילאה והאור הראשון: ימות המשיח 594 [רמא] האור

הגנוז: רוח הקודש, רוח של נבואה 595 [רמב] שיטת הגר"א (כה): גילוי האור שנברא ביום הראשון 596

שער ארבעה עשר || מהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית

פרק סח תיקוני אריך אנפין ותיקון המתקלא

[רמג] שני הפסוקים הראשונים: תיקוני אריך אנפין 600 [רמד] הפסוק השלישי: פרצופי אבא ואימא 600 [רמה] דעת, סלקין במתקלא, השגחת אפין באפין 603

פרק סט זיווג אבא ואימא על ידי הדעת; בניין זעיר אנפין ונוקבא

[רמו] יציאת חכמה ובינה ודעת במקומן 605 [רמז] זיווג חכמה ובינה על ידי הדעת 606 [רמח] עיבור, לידה ויניקה של זעיר אנפין 607 [רמט] כניסת הדעת בזעיר אנפין ונוקבא 609 [רנ] כניסת גבורות דאבא אל נוקבא, יציאת נוקבא לעצמה 612 [רנא] פסוקי זירא אלקים את האור... יום אחד' 609

פרק ע הבאת מוחין מלמעלה, זיווג אבא ואימא ונסירת זעיר אנפין ונוקבא

[רנב] הסתלקות מוחין דאבא, סוד הנסירה 616 [רנג] ירדת הדינין אל נוקבא, חושך, נסירה 618 [רנד] הבאת מוחין מלמעלה, זיווג אבא ואימא ועיבור המוחין, נסירת נוקבא 619

פרק עא כניסת המוחין בזעיר אנפין ונוקבא, זיווג זעיר אנפין ונוקבא

[רנה] לידה וכניסה של המוחין בזעיר אנפין ונוקבא 621 [רנו] זיווג זעיר אנפין ונוקבא 623

שער חמישה עשר || התלבשות והתכללות של הפרצופים

פרק עב התלבשות הפרצופים

[רנז] התלבשות הפרצופים: אריך אנפין, אבא, אימא וזעיר אנפין 629 [רנח] התלבשות הפרצופים: אדם קדמון ואצילות 631

פרק עג התכללות הפרצופים

[רנט] התכללות הפרצופים: אריך אנפין ותיקון דיקנא 633 [רס] התכללות הפרצופים: דיקנא דאריך אנפין, אבא ואימא 635 [רסא] התכללות הפרצופים: אבא ואימא וזעיר אנפין 636 [רסב] מקום נוקבא 638

שער שישה עשר || מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית

- פרק עד** יום ראשון: תיקוני עתיקא קדישא ותיקוני אבא ואימא
 [רסג] יום ראשון: תיקוני עתיקא קדישא ותיקוני אבא ואימא 641
- פרק עה** יום שני: פריסת פרסה, גילוי זעיר אנפין ושם ה'
 [רסד] יום שני: פריסת פרסה בעתיקא קדישא 648 [רסה] יום שני: פריסת הפרסה כדי לגלות את שם ה' 645
- פרק עו** יום שלישי: צמצום והסתלקות האור אל יסוד דעתיקא קדישא, גילוי ספירת מלכות
 [רסו] יום שלישי: הסתלקות האור אל היסוד של עתיקא קדישא 647 [רסז] יום שלישי: צמצום האור אל היסוד של עתיקא קדישא 649 [רסח] זעיר אנפין ונוקביה: פרסה וצמצום, מיתה וביטול 651
- פרק עז** ימי שלישי ורביעי: זעיר אנפין מתיישב בעתיקא קדישא ומוחין נכנסים אליו
 [רסט] יום שלישי: תיקוני זעיר אנפין 653 [רע] זעיר אנפין מתיישב ונשתל בעתיקא קדישא 654
 [רעא] יום רביעי: בקיעת מוחין דרך הפרסה וכניסתם ברישא דזעיר אנפין 655 [רעב] יום רביעי: עמידת זעיר אנפין ונוקבא ביסוד ומלכות של עתיקא קדישא 657 [רעג] שיטת הגר"א (כו): פריסה וצמצום לגילוי שם ה' 658
- פרק עח** ימי חמישי ושישי: השלמת תיקוני זעיר אנפין ונוקבא
 [רעד] יום חמישי: תיקוני גופא דזעיר אנפין וכל תיקוני נוקבא 660 [רעה] יום שישי: נסירה ותיקוני נוקבא 661 [רעו] יום שישי: ארבעה עולמות 663
- שערים שמיני - שישה עשר || מהלך ההאצלה • חתימה**
- פרק עט** מהלך ההאצלה: שתי קבוצות, שתי תנועות
 [רעז] מהלך ההאצלה: שתי קבוצות 667 [רעה] מהלך ההאצלה: התאמה בין שתי הקבוצות 668
 [רעט] שיטת הגר"א (כו): שתי תנועות ההאצלה 669 [רפ] שיטת הגר"א (כח): שתי פעולות גילוי 672 [רפא] שתי תנועות, שתי אדרות 673

שערים שמיני – שישה עשר

מהלך ההאצלה

⋮

פתיחה

פרק שלושים ושישה

מהלך ההאצלה: ארבע הרצאות

הכרך הראשון ביאר את מהות האצילות על פי שיטתו של הגר"א. האצילות מגלה את הדברים האלוהיים לישראל, ושתי קומות בה – הקומה העליונה מגלה את שם ה', התורה והמצוות אל עם ישראל; הקומה התחתונה מגלה את השכינה ואת עבודת האדם בתוך עם ישראל. הכרך השני מתווה את מהלך ההאצלה שלימד הגר"א – תנועות התווה והתיקון, תיקון המתקלא והמוחין, תיקון הלבושים והזיווגים, ההתלבשות וההתכללות, גילוי שמות ה' לישראל ולעולם כולו וגילוי האור שנברא ביום הראשון. הגר"א מלמד את מהלך ההאצלה באריכות ובפרוטרוט, והוא מרצה אותו בארבע הרצאות שונות זו מזו. ארבע הרצאות אלו נסמכות על מעשה בראשית – אחת מהן מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית, ושלוש מהן מלמדות את מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית. מהלך ההאצלה שמלמד הגר"א שונה ממהלך ההאצלה שלימד האר"י. שני המהלכים נבדלים זה מזה הן בפרטי הנאצלים הן במשמעותה הכוללת של האצילות.

מהלך ההאצלה: הרצאות מסודרות והרצאות מבוארות [קכה]

ביאור ספרא דצניעותא הוא חיבורו היסודי של הגר"א בקבלה, וכשמו כן הוא – ביאור מסודר על פי סדרו של ספרא דצניעותא. חיבור אינו יכול להיות מסודר על פי שני סדרים בעת ובעונה אחת, וכיוון שביאורו של הגר"א מסודר על פי סדרו של ספרא דצניעותא אין הוא מסודר על פי סדר ההאצלה. גם שאר חיבוריו של הגר"א בקבלה הם ביאורים לספרים קדומים, ואף הם מסודרים לפי סדרם של ספרים אלו. משום כך אין בידינו חיבור של הגר"א שמרצה את מהלך ההאצלה על פי סדרו שלו, ספירה אחר ספירה ופעולה אחר פעולה. חסרונו של מהלך האצלה מסודר מונע מאיתנו לדעת את שיטתו של הגר"א בקבלה. כבר אמורה מילתנו, לעיל עמ' 19, כי הדרך היחידה לידיעת שיטתו של מקובל היא לימוד מהלך ההאצלה שהוא מרצה בחיבוריו, ומשום כך הכרח הוא לסדר את מהלך ההאצלה שמלמד הגר"א. בלעדיו כל כתבי הגר"א הם אוסף של פסקאות בודדות, כל אחת יפה לעצמה, אבל אין הן מצטרפות

לשיטה ברורה. רק מהלך האצלה מסודר יכול להודיע את דרכו של הגר"א ולהבחין בינה ובין הדרכים שהלכו בהן המקובלים שלפניו ושלאחריו.

כבר היינו יכולים לאסוף פסקאות שכתב הגר"א, ובדי עמל ויגיעה רבה לסדר אותן על פי סדרה של האצילות. אלא שכל מהלך האצלה שמצטרף ומסתדר בדרך זאת הוא מעשה ידינו, ולא מעשה ידיו של הגר"א. במהלך האצלה שהיה יוצא מתחת ידינו היו שזורות השערות וסברות שלנו, שלעולם אינן יוצאות מידי שמא ואינן מגיעות לידי ברי.

לעזרתנו בא הגר"א עצמו. אמנם הוא לא כתב חיבור שלם ערוך ומסודר על פי מהלך האצלה, אבל הוא לא נמנע מלהרצות מהלך האצלה מסודר מראשו לסופו. במקומות אחדים, בתוך ביאור ספרא דצניעותא, התווה הגר"א את מהלך ההאצלה, ספירה אחר ספירה ופעולה אחר פעולה, וסידר אותן על פי שיטתו ודרכו.

בארבעה מקומות בביאור ספרא דצניעותא מצאנו הרצאה מסודרת של מהלך ההאצלה –

- א. דף יז ע"א-ע"ג. 'כלל בזה הפרק בכלל מהתחלת עולם התהו עד סוף אצילות בכללות, והכל בפרשה ראשונה של בראשית' |א| – 'זיהי ערב ויהי בקר יום אחד' |תעט|.
- ב. דף כה ע"ד. 'כתיב ויאמר עד חיה בישא. עכשיו מתחיל לפרש' |תקטו| – 'זיצרת נוקבא בכללה' |תקטז|.
- ג. דפים כה ע"ד - כו ע"ב. 'זפ' ראשונה נתפרש בפרק ראשון. ופסוק יהי רקיע יתפרש בפ"ה' |תצד| – 'ר"ל זו"נ כנ"ל' |תקיח|.
- ד. דף לג ע"ג. 'פירש פסוק של בראשית כסדר' |תצג| – 'כל ד' העולמות נשלמו' |תקיט|.

ארבע הרצאות של מהלך ההאצלה סידר הגר"א, וכדרכו הן כתובות בלשון קצרה מאוד. הרצאות אלו כתובות בתמציתיות – משפטים קצרים וקצובים הרושמים פעולה אחר פעולה וספירה אחר ספירה. עיון בהרצאות אלו מגלה כי הגר"א סיכם בהן את הפסקאות הארוכות שהוא כתב כדי לבאר את דברי ספרא דצניעותא. כל אחת מההרצאות הללו היא שלד בלבד – היא מונה את שלבי ההאצלה עצמם, אך איננה מבארת אותם ואיננה מודיעה את משמעותם.

שני סגנונות כתיבה נמצאים אפוא בביאור ספרא דצניעותא –

האחד. פסקאות ארוכות, המבארות את ההאצלה באר היטב, אך פזורות הן וסדר אין בהן. השני. הרצאות ערוכות וסדורות, הרושמות את שלבי ההאצלה זה אחר זה, אך קצרות וקצובות הן וביאור אין בהן.

שני סגנונות אלו זוקקים זה את זה ומשלימים זה את זה, וצירופם יחד בונה את הבניין השלם של ההאצלה. הכיצד? הן הפסקאות הארוכות הן השלבים הקצרים כוללים ציטוטים מספרא דצניעותא. מילים מצוטטות אלו קושרות את הפסקאות הארוכות אל השלבים הקצרים, ומעקב אחרי הציטוטים הזדהים בפסקאות ובשלבים מודיע את ההתאמה בין פסקה מסוימת לשלב מסוים.

כך עשינו וכך עקבנו –

תחילה הנחנו את ארבע ההרצאות של מהלך ההאצלה בשלמותן, כל אחת לעצמה. אחר פירקנו אותן שלב אחר שלב. אחר בדקנו את המילים המצוטטות מספרא דציניעותא הכלולות בכל שלב ושלב. אחר חיפשנו את הפסקה שמילים מצוטטות אלו כלולות בה. אחר צירפנו את הפסקה הארוכה אל השלב הקצר, על פי המילים הזוהות העומדות כאן וכאן. בדרך זאת חיברנו זה אל זה, מעשה פסיפס, את דברי הגר"א עצמם – פסקה אחת לשלב אחד, פסקה שנייה לשלב שני; שלב אחד ופסקה אחת עמו לשלב שני ופסקה שנייה עמו. בדרך זאת העמדנו ארבע הרצאות של מהלך ההאצלה – מסודרות מראש לסוף, ומבוארות באר היטב.

[קכו] מהלך ההאצלה: ארבע הרצאות

בסעיף הקודם תיארנו את ארבע ההרצאות של מהלך ההאצלה שכתב הגר"א בביאור ספרא דציניעותא. התבוננו בארבע הרצאות אלו ונוכחנו לדעת כי הן מסודרות על פי סדר הפסוקים במעשה בראשית. ארבע ההרצאות שונות זו מזו בדרך הסתמכותן על מעשה בראשית – אחת מהן מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית, ושלוש מהן מלמדות את מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית. בפרקים הבאים נציג את ארבע ההרצאות בשלמותן – השלבים הקצרים והפסקאות הארוכות המתאימות להם. אל אלה נצרף פסקאות נוספות המבארות את השלבים ואת הפסקאות הללו. את כל דברי הגר"א הללו נצטט בדיוק, נסדר אלה אחר אלה, ונבאר דבר דבור על אופניו. משום כך ישתרע תיאורה של הרצאה אחת על פני עשרות עמודים, ושלביה ופסקאותיה יימצאו רחוקים אלה מאלה. כדי להקל על סקירת כל הרצאה של מהלך ההאצלה מראשה לסופה, נצטט כאן את ההרצאה הקצרה והמסודרת שכתב הגר"א, נפרקה שלב אחר שלב, ובצדו של כל שלב נרשום מראה מקום לתיאורו הארוך והמלא שיימצא בפרקים הבאים.

א. הרצאה ראשונה

ההרצאה הראשונה מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית. שני חלקים בהרצאה זו –

א. הקדמה. בראשה כתב הגר"א את המשפט: 'עכשיו מתחיל לפרש התיקון והמתקלא, מא"א עד סוף כל העולמות'.

ב. סדר מפורט, שלב אחר שלב. בתחילתו כתב הגר"א את המשפט: 'עכשיו מתחיל התיקון כסדר'.

ההפרש בין שני החלקים ניכר במילה 'ואח"כ' – בחלק הראשון, בהקדמה, המילה 'ואח"כ' איננה מופיעה; לעומת זאת, בחלק השני, בסדר המפורט, המילה 'ואח"כ' מופיעה בזה אחר זה, עשרים ושש פעמים.

- קצ | ביאור ספרא דצניעותא, דף יז ע"א-ע"ג**
- א כלל בזה הפרק בכלל מהתחלת עולם התהו עד סוף אצילות בכללות, והכל בפרשה ראשונה של בראשית.
- ב והתחיל מראשית האצילות כסדר עד סוף, גילוי אחר גילוי.
- ג בתחלה הקדים תאנא ספרא כו', הקדמה לספר...
- ד שורות אלו נמצאות לעיל סעיף ח, פסקה א, ושם התבארו באריכות.
- ה ואמר, דעד לא הוי מתקלא,
- ו הוא בא"א,
- ז ששם התחלת המתקלא.
- ח שורות אלו נמצאות להלן סעיף קלג, פסקה ר, ושם יתבארו באריכות.
- ט אורא בטש גו מוחא,
- י עד דאתיישב בדיקנא בב' מזלות.
- יא שורות אלו נמצאות להלן סעיף קנ, פסקה רמב, ושם יתבארו באריכות.
- יב לא הוו כו', באו"א.
- יג שורות אלו נמצאות להלן סעיף קלג, פסקה רא, ושם יתבארו באריכות.
- יד ומלכין כו'. בו"ק.
- יז שורות אלו נמצאות להלן סעיף רי, פסקה שס, ושם יתבארו באריכות.
- יח וזיוניהון כו'. מוחין שלהן,
- יט שלכן אחר התיקון צריך להמשיך מוחין לו או"א...
- כ שורות אלו נמצאות להלן סעיף קמה, פסקה רלג, ושם יתבארו באריכות.
- כא והמוחין הן באין מלמעלה עד רזא דא"ס,
- כב מבטישו דאורא ומ"ס.
- כג שורות אלו נמצאות להלן סעיף קנ, פסקה רמג, ושם יתבארו באריכות.
- כד ועדיין לא היה מתקלא בא"א, לכן לא היו מוחין.
- כה שורות אלו נמצאות להלן סעיף קמו, פסקה רלב, ושם יתבארו באריכות.
- כו וארעא כו'. מלכות נתבטלה,
- כז שלא מלכה כלל, ותיכף נתבטלה.
- כח ונהג במקומה בינה,
- כט בסוד אדה דנטיל רוחא לרוחא, כמ"ש לקמן בסוף פ"ה.
- ל עד כאן עולם התהו.

- שורות אלו נמצאות להלן סעיף ריד, פסקה שעז, ושם יתבארו באריכות.
- כג עד דרישא כו'. ראש א"א, שהוא ראשית האצילות,
- כד שלמעלה ממנו נקרא א"ס כידוע.
- כה לבושין דיקר אתקין, י"ג תיקוני דיקנא.
- כו ואחסין, לז"א.
- כז והוא ראשית התיקון,
- כח כמ"ש למטה, תליסר יקים לון ברחמי ומתחדשן כקדמיתא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קצד, פסקה שלא, ושם יתבארו באריכות.
- כט האי מתקלא תלי כו'.
- ל ר"ל ברדל"א,
- לא דהוא נפיק מניה טורנא, ובטש גו מוחא ואגליף כו'...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קמט, פסקה רלז, ושם יתבארו באריכות.
- לב אתקלו ביה כו'. שם התחלת המוחין דז"א, בבטישו הנ"ל,
- לג דחכמה סליק לעילא לעילא,
- לד ומקבל המוחין לז"א...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קנ, פסקה רמ, ושם יתבארו באריכות.
- א ואמר שם דף רצ"א ע"א, מאי ירותא, דא תרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו כו'.
- ב והוא אורא דכיא דגניז באבא,
- ג ובוצינא דקרדינותא דגניז בגו אמא...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קנה, פסקה רנב, ושם יתבארו באריכות.
- ד מתקלא כו'. ר"ל בגוף של רדל"א,
- ה שהוא גניז ברישא דא"א, ושם פשיט פשיטותא כו' כנ"ל...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רלג, פסקה תיה, ושם יתבארו באריכות.
- ו לא אתאחד כו'. ר"ל אפילו בגופיה אינו נאחז המתקלא,
- ז רק תליא,
- ח ואין נראה כלל גופיה.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רלד, פסקה תכא, ושם יתבארו באריכות.
- ט ביה סליקו כו'.
- י כל הסתלקות לעילא,
- יא וכל רעותין דסלקין, וכל האורות,
- יב הכל ברדל"א...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רכג, פסקה תקלב, ושם יתבארו באריכות.

- יג ועכשיו מתחיל התיקון בסדר.
- יד ז' תיקונים דגלגלתא, מבינה עד יסוד,
- טו וכל תיקון הוא יותר נגלה מתיקון שלמעלה, וכן עד סוף...
- טז ואח"כ נוקבין דחוטמא, הבל ממש.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קפט, פסקה שיז, ושם יתבארו באריכות.
- יז ואח"כ י"ג תיקוני דיקנא,
- יח מזלא דכליל כלא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קצא, פסקה שכב, ושם יתבארו באריכות.
- יט והן בשני פסוקים הראשונים של בראשית,
- כ ובהן תלוי כל התנהגות העולם, בשתא אלפי שנין וחד חרוב.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קצא, פסקה שכב, ושם יתבארו באריכות.
- כא ואח"כ גילופי חוורא.
- כב התנין, שמתחיל בראש ויורד בכתף,
- כג ואעבר דרך או"א,
- כד ומתלבש בז"א.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קצא, פסקה שכג, ושם יתבארו באריכות.
- כה ואח"כ בפסוק ויאמר אלקים יהי אור, עד סוף כל הפרשה הראשונה של יום הראשון,
- כו הכל באו"א,
- כז רק שכולל זו"נ, שבהן מתברר כל הסדר של או"א עד סופן...
- כח ולכן בס"ד הזכיר פסוק יהי מאורות ג"כ כאן, וזה הענין של אין מוקדם ומאוחר בתורה, ודוק ותמצא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמג, פסקה תמ, ושם יתבארו באריכות.
- כט ומתחיל מראש האצילות של או"א,
- ל ששורש החכמה הוא ביו"ד עלאה דע"ק,
- לא שהוא קרומא עלאה דאזדכך וסתים,
- לב ובטש אירא במוחא,
- לג ומשם יוצא אירא אחרא לבר,
- לד ושם התחלת החכמה, כמ"ש לעיל.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף קנ, פסקה רמא, ושם יתבארו באריכות.
- לה ויוצאין חו"ב כא',
- לו ואח"כ מתפרשין, כמ"ש בא"ז דף ר"צ ע"א, האי חכמה אתפשט ואשתכח דדכר ונוקבא הוא חכמה
- אב בינה אם כו'.
- לז ותחלתם כלולין בחכמה, וזהו יהי אור...

- לח ואח"כ הבינה, והיא כלל'א דכל'א...
- לט לפי שלא יצא הדעת,
- מ וחכמה בשרשו,
- מא ובינה לחודה בכללה.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמד, פסקה תמא, ושם יתבארו באריכות.
- מב ואח"כ הדעת.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמה, פסקה תמד, ושם יתבארו באריכות.
- מג וירא אלקים את האור כי טוב.
- מד ואז סלקין במתקלא.
- מה והכל בשרשם.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמה, פסקה תמו, ושם יתבארו באריכות.
- מו ואח"כ חו"ב במקומן,
- מז מלבישין את ידי א"א, אחתא ומודעתא כו'.
- מח והתפשטותן בד' פרצופים,
- מט וז"ש כלילן דא בדא כו', כנ"ל ושם.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמו, פסקה תמז, ושם יתבארו באריכות.
- נ אח"כ יציאת הדעת במקומו, שתא נפקין כו'.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמז, פסקה תמח, ושם יתבארו באריכות.
- נא ואח"כ זיווגם ע"י הדעת...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמז, פסקה תמט, ושם יתבארו באריכות.
- נב וז"ש דכתיב זה יאמר כו', שהוא בפרצופים התחתונים,
- נג שעתידין להתלבש בג' מוחין דז"א...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמז, פסקה תנ, ושם יתבארו באריכות.
- נד ואח"כ כלילותם זה בזה,
- נה שכולן כלילן בחג"ת,
- נו וז"ש בידיו כלא כלילן.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמז, פסקה תנא, ושם יתבארו באריכות.
- נז ואח"כ עיבור, בלישן סתים לאמא כו'.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמח, פסקה תנב, ושם יתבארו באריכות.
- נח ואח"כ הלידה, דהא אתפתחת ליה.
- נט ואח"כ היציאה, דנפיק מינה.

- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמח, פסקה תנג, ושם יתבארו באריכות.
- ס ואח"כ כניסת בינה בז"א,
- סא ורביעא עליו בסוד היניקה, וז"ש אבא יתיב כו'.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמח, פסקה תנר, ושם יתבארו באריכות.
- סב ואח"כ כניסת הדעת, ויאמר אלקים יהי מאורות.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמט, פסקה תנו, ושם יתבארו באריכות.
- סג החו"ג.
- סד שליט כו'.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רמט, פסקה תנט, ושם יתבארו באריכות.
- סה ואח"כ יציאת הנוקבא ע"י אבא,
- סו נהיר יו"ד כו'.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנ, פסקה תסג, ושם יתבארו באריכות.
- סז ואח"כ סדר הנסירה,
- סח בפסוק ויבדל אלקים כו'.
- סט בתחלה התייחדות היו"ד, שאין נהיר בדעת.
- ע ואח"כ סליק ונפיק מרישא דז"א.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנ, פסקה תסה, ושם יתבארו באריכות.
- עא ואח"כ יציאתו למעלה, עד שמגיע לשרשו.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנ, פסקה תסח, ושם יתבארו באריכות.
- עב וע"י כך כל הדינין יורדין לנוקבא,
- עג ואתחשכא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנ, פסקה תע, ושם יתבארו באריכות.
- עד ואח"כ מביא המוחין מלמעלה למעלה,
- עה ואתנהרית אימא.
- עו וזהו ויבדל, ועי"כ ננסרה הנוקבא. וז"ש אתייחד כו'.
- עז ובתר כן סליק בדרגוי לעילא לעילא,
- עח אתחשכת נוקבא, ואתנהרית אימא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנד, פסקה תעב, ושם יתבארו באריכות.
- עט ואח"כ לידת המוחין,
- פ וז"ש ומתפתחא בתרעוי.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנד, פסקה תעה, ושם יתבארו באריכות.

- פא ואח"כ כניסת המוחין,
 פב וז"ש אתא מפתחא כו'.
 פג והוא שנאמר, ויקרא אלקים לאור כו'.
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנד, פסקה תעז, ושם יתבארו באריכות.
- פד ואח"כ התייחד ז"א בב' נוקבין,
 פה בבינה ומלכות, וז"ש ואחיד להאי ולהאי.
 פו והוא שנאמר, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רנו, פסקה תעט, ושם יתבארו באריכות.
- ב. הרצאה שנייה**
 ההרצאה השנייה מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית.

א קצא | ביאור ספרא דצניעותא, דף כה ע"ד

- א כתיב ויאמר עד חיה בישא.
 ב עכשיו מתחיל לפרש גופא דז"א ותקוני נוקבא,
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעד, פסקה תקטו, ושם יתבארו באריכות.
- ג והסדר של המקראות.
 ד בראשית כו', והארץ כו', הן תקוני דרישא דע"ק.
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסג, פסקה תצא, ושם יתבארו באריכות.
- ה ויאמר אלקים יהי אור כו', עד סוף הפרשה,
 ו הוא תקוני או"א, עד טיבור דע"ק.
 ז זהו ביום ראשון.
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסג, פסקה תצב, ושם יתבארו באריכות.
- ח וביום שני יהי רקיע.
 ט קרום בטיבור דע"ק, בין ע"ק לז"א, הפרסה...
 י והוא סוד הדינין והמחלוקת,
 יא שלכן נבראו הדינים והגיהנם ביום שני.
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסד, פסקה תצה, ושם יתבארו באריכות.
- יב ובשלישי, יקוו המים אל היסוד, כמ"ש למטה,
 יג והסתלקות האור מתנ"ה אל היסוד.
 • שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסו, פסקה תצח, ושם יתבארו באריכות.
- יד ואח"כ יהי מאורות ברקיע השמים.
 טו חזרת האורות ברישא דז"א במוחין, שהן כניסת או"א ודעת למטה מפרסה,

- טז בראש ז"א, שהוא מכוון בטיבורו דע"ק, עד סיום גופו עד יסוד.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעא, פסקה תקיא, ושם יתבארו באריכות.
- יז ואח"כ ישרצו המים.
- יח יצירת גופו דז"א,
- יט ויצירת נוקבא בכללה.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעד, פסקה תקטז, ושם יתבארו באריכות.

ג. הרצאה שלישית

ההרצאה השלישית מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית.

קצב | ביאור ספרא דצניעותא, דפים כה ע"ד - כו ע"ב

- א ופ' ראשונה נתפרש בפרק ראשון.
- ב ופסוק יהי רקיע יתפרש בפ"ה.
- ג וזה"פ מים וזה"פ רקיע יתפרש הכל שם, והכל על סוד הפרסה.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסד, פסקה תצד, ושם יתבארו באריכות.
- ד ואח"כ יקוו המים ביום שלישי.
- ה הוא צמצום האור של תנהי"ם,
- ו הכל אל מקום א', אל היסוד...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסז, פסקה תקא, ושם יתבארו באריכות.
- ז וז"ש יקוו המים מתחת השמים,
- ח שהוא ת"ת דע"ק, הפרסה שנקרא רקיע השמים...
- ט וזהו יום השלישי.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסו, פסקה תק, ושם יתבארו באריכות.
- י ואח"כ באותו יום, תדשא הארץ דשא כו'.
- יא עיבור רישא דז"א. וט' תיקונין. ולידתו...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסט, פסקה תקה, ושם יתבארו באריכות.
- יב ונתייש' בת"ת דע"ק, מטבורא ולמטה, עד סיום גופו, ת"ת דע"ק...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסט, פסקה תקז, ושם יתבארו באריכות.
- יג ואח"כ ביום רביעי, יהי מאורות ברקיע השמים.
- יד בקיעת המוחין דרך הפרסה,
- טו ונכנסין לרישא דז"א...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעא, פסקה תקי, ושם יתבארו באריכות.

- טז ושני המאורות הן חו"ג...
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעב, פסקה תקיג, ושם יתבארו באריכות.
 - יז וע"כ נסתיים רישא דז"א וגופו של ע"ק, ונשתיירו נהי"ם...
 - שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעב, פסקה תקיד, ושם יתבארו באריכות.
 - יח וז"ש ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה.
 - יט ר"ל המים שביסוד ישרצו גוף ת"ת דז"א ורישא דנוקבא כמש"ו, ששם עמידתן...
 - כ והן ימינא ושמאלא, חו"ג, בנין זו"נ,
 - כא ז"א מהחסדים, ונוקבא מגבורות, כמש"ל.
 - שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעד, פסקה תקיח, ושם יתבארו באריכות.
- ד. הרצאה רביעית**
- ההרצאה הרביעית מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית.

א קצג | ביאור ספרא דצניעותא, דף לג ע"ג

- א פירש פסוק של בראשית כסדר,
- ב שיום ראשון,
- ג ע"ק ואו"א (כאן נחתך עוד תיבה אחת) ודעת הן ג'.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסג, פסקה תצג, ושם יתבארו באריכות.
- ד יום שני. קרומא דע"ק,
- ה בין ע"ק לז"א, שיתגלה זו"נ, ששם יתגלה שמו...
- ו וזה היה ביום שני.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסד, פסקה תצז, ושם יתבארו באריכות.
- ז וביום השלישי,
- ח נקוו המים אל היסוד דע"ק, שתתגלה ג"כ נוקבא,
- ט ותראה היבשה כמש"ל.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסו, פסקה תצט, ושם יתבארו באריכות.
- י ואח"כ תדשא הארץ.
- יא תיקוני ז"א דגלגלתא שלו, ודיקנא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רסט, פסקה תקו, ושם יתבארו באריכות.
- יב וביום ד', נתינת המוחין ברישא דז"א.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעא, פסקה תקט, ושם יתבארו באריכות.
- יג חו"ג, שני המאורות.

- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעב, פסקה תקיב, ושם יתבארו באריכות.
יד וביום ה', התפשטות גופא דז"א וכל תיקוני גופא,
טו ותיקוני נוקבא, רישא וגופא.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעד, פסקה תקיז, ושם יתבארו באריכות.
טז וביום ו', תוצא הארץ כו', עולם הבריאה.
יז ואח"כ, שנשלם הכסא,
יח נעשה האדם, תיקוני נוקבא ונסירתה...
יט ובזה היום כל ד' העולמות נשלמו.
- שורות אלו נמצאות להלן סעיף רעה, פסקה תקיט, ושם יתבארו באריכות.

פרק שלושים ושבעה

מהלך ההאצלה: שתי קבוצות

בפרק הקודם ראינו כי בביאורו לספרא דצניעותא הרצה הגר"א את מהלך ההאצלה בארבע הרצאות. ארבע הרצאות אלו נחלקות לשתי קבוצות – כל קבוצה מתארת תנועה שלמה בסדר האצילות. הקבוצה הראשונה מלמדת את תיקון המתקלא, ההכרעה והמוחין, וכן את תיקוני דיקנא. הקבוצה השנייה מלמדת את ההתלבשות וההתכללות של הפרצופים.

[קבו] מהלך ההאצלה: שתי קבוצות

בסעיף הקודם התוינו את ארבע ההרצאות של מהלך ההאצלה שכתב הגר"א בביאורו לספרא דצניעותא. אחר שבנו אליהן, בחנו אותן, ומצאנו כי הן מלמדות את מהלך ההאצלה בשני סדרים שונים.

קבוצה ראשונה

- א. ההרצאה הראשונה. תוארה לעיל פסקה קצ.
- ב. הרצאה זו מלמדת את מהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית.

קבוצה שנייה

- א. ההרצאה השנייה, ההרצאה השלישית וההרצאה הרביעית. תוארו לעיל פסקאות קצא-קצג.
- ב. שלוש הרצאות אלו מלמדות את מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית.

•

למדנו את תוכן של ארבע ההרצאות ונוכחנו לדעת כי שתי הקבוצות מלמדות שני רצפים של נושאים, והם מצטרפים יחד לשני מהלכים שלמים של האצלה. בפרקים הבאים נתאר באריכות ובפרוטרוט את שני המהלכים הללו, וכאן נקדים ונרשום את הנושאים השונים שכל אחת משתי הקבוצות מלמדת ואת הפרקים שבהם נתאר כל אחת מהן.

קבוצה ראשונה

- ג. ההרצאה הראשונה מלמדת נושאים אלו – תיקון המתקלא וההכרעה. להלן פרקים לט-מב. תיקון המוחין (א): מתקלא, חסדים וגבורות. להלן פרקים מג-מו. תיקון המוחין (ב): אותיות, שם הוי"ה. להלן פרקים מז-מט. תיקון הזיווגים. להלן פרקים נ-נג. תיקוני הלבושים ותיקוני דיקנא. להלן פרקים נה-ס. שש ספירות, מיתה ותיקון; ספירת מלכות, התבטלות והתבסמות. להלן פרקים סא-סד. תיקון רישא דלא אתיידע והאור שנברא ביום ראשון. להלן פרקים סה-סז. מהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית. להלן פרקים סח-עא.

קבוצה שנייה

- ג. ההרצאות השנייה, השלישית והרביעית מלמדות נושאים אלו – התלבשות והתכללות של הפרצופים. להלן פרקים עב-עג. מהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית. להלן פרקים עד-עה.

[קכח] מהלך ההאצלה: הבחנות נוספות

ההרצאה הראשונה של מהלך ההאצלה, כפי שתוארה לעיל סעיף קכו, מלמדת את סדר התיקון באריכות ובפרוטרוט. בפסקה קצד כלל הגר"א את סדר התיקון בקצרה, והודיע כי שני תיקונים בו, 'שני תיקונים נתקנו'.

א קצד | ביאור ספרא דצניעותא, דף ג ע"ג

- = פסקה זו היא המשכה של פסקה שכה
 א ושני תיקונים נתקנו.
 ב א', דו"ג, שהיא המתקלא, תרין רישין וחד דכליל לון כנ"ל. ואמר בא"ז, בטש מאן דבטש במוחא כו', והוא רדל"א, כמו שמבואר שם.
 ג והשני, שיוצא ע"י לבושים, בצניעות דקין, כמש"ו.
 = המשכה של פסקה זו נמצא בפסקה שכה

שני התיקונים, שכלל כאן הגר"א בקצרה, יתבארו באריכות בפרקים הבאים – התיקון הראשון, א', דו"ג, שהיא המתקלא, תרין רישין וחד דכליל לון.
 תיקון זה כולל תיקונים אחדים, והם יתבארו בפרקים הבאים: תיקון המתקלא וההכרעה, להלן פרקים לט-מב; תיקון המתקלא והמוחין, להלן פרקים מג-מט; תיקון המתקלא והזיווגים, להלן פרקים נ-נג; תיקון האור שנברא ביום הראשון, להלן פרקים סו-סז.

התיקון השני, 'והשני, שיוצא ע"י לבושין, בצינורות דקין'.
 תיקון זה כולל תיקונים אחדים, והם יתבארו בפרקים הבאים: תיקוני גלגלתא, להלן פרק נה;
 תיקוני הלבשים ותיקוני דיקנא, להלן פרקים נו-ס.

•

עוד מבחין הגר"א בין שתי התלבשויות באצילות – בין לבושי האור, 'והדיקנא הוא לבושין דע"ק... דקאי על י"ג תיקוני דיקנא, שהם לבושויה להתלבש האור', ובין התלבשות הפרצופים, 'לבושין אינון בגוף, והראש מגולה כידוע, בסוד התלבשות הפרצופים' [קצה].

קצה | ביאור ספרא דצניעותא, דף ג ע"ג

- = פסקה זו היא המשכה של פסקה שכח
- א והדיקנא הוא לבושין דע"ק,
- ב כמ"ש (דניאל ז') ועתיק יומין יתיב ושער רישיה כעמר נקי ולבושיה כתלג חזור.
- ג וא"א לבושין ממש,
- ד דהא לבושין אינון בגוף,
- ה והראש מגולה כידוע,
- ו בסוד התלבשות הפרצופים,
- ז ומע"ק לא אתחזי אלא רישא,
- ח כמ"ש בא"ז דף רפ"ט ע"ב, האי ע"ק כו' לא אדכר ולא אשתכח כו', בר רישא חדא בלא גופא לקיימא כלא,
- ט אלא דקאי על י"ג תיקוני דיקנא,
- י שהם לבושויה להתלבש האור כנ"ל,
- יא כמ"ש בא"ר דף ק"ל ע"ב, פתח כו', דיקנא דהיא תליא בשערוי עד טבורא דלבא, חורא כתלגא כו'.
- = המשכה של פסקה זו נמצא בפסקה שלח

ההבחנה בין לבושי האור ובין התלבשות הפרצופים היא חלק מההבחנה הכוללת בין שתי הקבוצות של הרצאות ההאצלה, שתוארו בסעיף הקודם –

קבוצה ראשונה

לבושי האור, הם תיקוני דיקנא, נכללים במהלך ההאצלה על פי פסוקי היום הראשון של ימי בראשית.
 תיאורם של לבושים אלה יובא להלן פרקים נה-ס ולהלן סעיף רמג.

קבוצה שנייה

התלבשות הפרצופים נכללת במהלך ההאצלה על פי פסוקי כל ששת ימי בראשית.
 תיאורה של התלבשות זו יובא להלן פרקים עב-עג ולהלן פרקים עד-עח.

[קכט] מהלך ההאצלה: ציון מקורות

בפסקה קצו מביא הגר"א מקורות לדברי ספרא דצניעותא מפסוקי המקראות. פסקה זו ערוכה כולה כרשימת מקורות – מילים מצוטטות מספרא דצניעותא ולאחריהן פסוק מתאים להן. גם בביאורים נוספים שכתב הגר"א, כדוגמת ביאור מסכת אבות, הוא הלך בדרך זאת.¹ את ראשיתה של הפסקה נביא כאן, ואת המשכה נביא להלן – כל שורה ושורה על פי מקומה במהלך ההאצלה. פסקה קצו מפרשת את ספרא דצניעותא, דף ז ע"ב: בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

קצו | ביאור ספרא דצניעותא, דף ז ע"ג

- א בראשית ברא וגו' ואת הארץ. מפרש כל אלו המאמרים וכל הפרצופים והתקונים מראש הכל עד סוף כל המדרגות על פרשת בראשית עד פרשת נח.
- ב וכמש"ו בפרק הזה פרשת בראשית. והארץ היתה תהו. ויאמר אלקים יהי אור וירא אלקים את האור כו'. ויאמר אלקים יהי מארת כו'.
- ג ובפ"ב, ויאמר אלקים תדשא.
- ד ובפ"ג, ותוצא הארץ דשא ויאמר אלקים ישרצו. ויאמר אלקים נעשה אדם. והכל ראשי פרקים של הפרשיות, וכולל את כל הפרשה באותו המאמר, ותהר ותלד את קין. וכולל כל הפ' של קין והבל ותולדות קין עד זה ספר כו'.
- ה ובפ"ד, ויאמר אלקים תוצא והארץ כו'. ויראו בני אלקים כו'.
- ו ובפ"ה, יהי רקיע ויאמר ה' לא ידון רוחי הנפילים היו בארץ. ויתהלך חנוך. ויהי כי החל האדם לדוב כו', וכולל כל הפרשה של בראשית עד נח.
- ז והתחיל מראש האצילות רישא חירא ומפרש והולך עד סוף העשיה. והתחיל בז' דגולגלתא דרישא חוורא ראש האצילות. וע"ז מפרש הפ' הראשון בראשית כו' כמש"ו.
- ח וסדר הכל על לישנא דקרא.
- = המשכה של פסקה זו נמצא בפסקה ד

1 ביאור מסכת אבות הוא רשימה ארוכה של מקורות מן המקרא שערך הגר"א לדברי חכמים. על כך הודיעני ר' משה דוד צ'צ'יק, ותודתי לו.

פרק שלושים ושמונה

תוהו ותיקון: שתי קומות

מהלך ההאצלה פותח בתוהו וממשיך בתיקון. הן האר"י הן הגר"א לימדו את סדר התוהו והתיקון, אלא שהם לימדו אותו בדרכים שונות. האר"י לימד על מהלך אחד של תוהו ותיקון בספירות האצילות. לעומת זאת, מלמד הגר"א על שני מהלכים של תוהו ותיקון באצילות – מיתה ותיקון בשש הספירות (זעיר אנפין), התבטלות והתבסמות בספירת מלכות.

[קל] תוהו ותיקון: קומת שש הספירות וקומת ספירת מלכות

במהלך התוהו והתיקון מבחין הגר"א בין שתי קומות – בין קומת שש הספירות ובין קומת ספירת מלכות.

שש הספירות

שני זמנים בקומת שש הספירות – מיתה ותיקון. תחילה מתו המלכים, הם שבעת מלכי אדום שנזכרים בפרשת וישלח, זמלכין קדמאין מיתו. הן המלכים הנזכרים בפרשת וישלח, וימלוך וימת, וימלוך וימת' [שסא]. שבעת המלכים הללו הם בדעת ובשש הספירות – מחסד ועד יסוד, זמלך הראשון הוא דעת... ושאר הו' מלכים בו"ק, מחסד עד יסוד' [שע], זבז"א מיתו המלכים' [רד]. אחר נתקנו שש הספירות, נתקנו ויצאו בבחינת ו"ק, בחי' חסד' [תה], 'שהתיקון היה שיצאו אורות חדשים מסט' דו"ק... והן אורות חדשים' [תו].

ספירת מלכות

שני זמנים בקומת ספירת מלכות – התבטלות והתבסמות. ספירת מלכות לא מתה אלא התבטלה ולא מלכה כלל, מלכות נתבטלה. שלא מלכה כלל, ותיכף נתבטלה' [שעז], זארעא אתבטלה, היא לא מלכה כלל... היא לא באה לכלל הויה' [שעח], זבמלכות ארעא אתבטלה' [רד]. ספירת מלכות יצאה אחרי המלכים, והוא שיצאה אח"כ אחר המלכים, ואתבטלה, והיתה בקליפה נוק', שנקראת עפר כידוע, ושם נפרד הרע ממנה' [שפח].

ספירת מלכות אינה נתקנת אלא מתבסמת ויוצאת מן הקליפות, 'והיא אינה בכלל התיקון... ותיקוני' הוא לאכללא ולא תבסמא עם ו"ק... לכן היא אינה בכלל התיקון, רק שיצאה מן הקליפות |תה|.

שיטתו של הגר"א שונה מאוד משיטתו של האר"י. בכל כתביו ודרושויו רואה האר"י את שבע הספירות התחתונות יחד, והוא מלמד כי תנועה אחת של מיתה ותיקון אירעה בשש הספירות ובספירת מלכות. לעומתו, מבחין הגר"א בין שש הספירות, שבהן מתו המלכים ואחר נתקנו, ובין ספירת מלכות, שהתבטלה ואחר התבסמה, והוא מלמד את שש הספירות לעצמן ואת ספירת מלכות לעצמה.

אלו הן שתי קומות באצילות – מהלך המיתה והתיקון אשר בשש הספירות יתבאר להלן פרק סא ופרק סג. משמעותו של מהלך זה תתבאר להלן סעיף רכה. מהלך ההתבטלות וההתבסמות אשר בספירת מלכות יתבאר להלן פרק סב ופרק סד. משמעותו של מהלך זה תתבאר להלן סעיף רלא.

•

את ההבחנה בין קומת שש הספירות ובין קומת ספירת מלכות עורך הגר"א בפסקה קצו. על יסוד הבחנה זו הוא מבאר את הפעלים 'אתתקן' ו'אזדמן' המופיעים בספרא דצניעותא ובאדרא זוטא. שני פעלים מופיעים באדרא זוטא, זוהר רצב ע"א, 'לא אתתקנו... לא אזדמנו'. הגר"א מפרש כי שני הפעלים הם שני חסרונות שונים – בזעיר אנפין לא נתקנו ובספירת מלכות לא הזדמנו, 'לפי שהמלכים דז"א מלכו, אלא שחסרו התיקון, אמר לא אתתקנו, אבל נוק' שאתבטלת, אמר לא אזדמנו'.

שני פעלים מופיעים בספרא דצניעותא, דף ד ע"ב: 'סתרא גו סתרא אתתקן ואזדמן'. הגר"א מפרש כי שני הפעלים הם שני תיקונים שונים – בזעיר אנפין התקן ובספירת מלכות הזדמן, 'ולזה אמר אתתקן, נגד ז"א, ואזדמן, נגד נוקב"ו'.

קצו | ביאור ספרא דצניעותא, דף ה ע"א

- א ועיקר התיקון הוא בשביל זו"נ,
- ב דמלכין קדמאין מיתו, וארעא אתבטלת, כנ"ל.
- ג ולזה אמר אתתקן, נגד ז"א,
- ד ואזדמן, נגד נוקב',
- ה כמ"ש בא"ז דף רצ"ב ע"א, דלא אתקיימו באתרייהו, בגין דתקונין דמלכא לא אתתקנו, וקרתא קדישא ושורוי לא אזדמנו כו'.
- ו לפי שהמלכים דז"א מלכו, אלא שחסרו התיקון,
- ז אמר לא אתתקנו.

- ח אבל נוק' שאתבטלת,
- ט אמר לא אזדמנו.
- י וצריך בשבילם ע"ק,
- יא להכין שורש התיקון והזימון לשניהם.

•

ההבחנה בין קומת שש הספירות ובין קומת ספירת מלכות נמצאת גם בדברי הגר"א על מהלך ההתלבשות וההתמעטות, כמובא להלן פרקים עב-עג.
 ההבחנות בין קומת שש הספירות ובין קומת ספירת מלכות מתאימות ומקבילות להבחנותיו של הגר"א בין שמים וארץ ובין הנשמה והנפש, שהובאו לעיל פרקים י-יב, ובין שתי הקומות באצילות ובאדם, שהובאו לעיל פרק כה.
 שתי הקומות ימצאו גם בהרצאתו של הגר"א את משך ימות עולם, כמובא להלן סעיף שלב וסעיף שלט.

[קלא] שתי קומות: מלכות דזעיר אנפין ומלכות העיקרית

כיוון שהבחין הגר"א בין שתי קומות, קומת שש הספירות וקומת ספירת מלכות, הוא משלים את קומת שש הספירות בספירת מלכות משלה – מלכות דזעיר אנפין, היא עטרת היסוד.
 הגר"א מבחין בין שתי ספירות מלכות – בין ספירת 'מלכות העיקרית', היא ספירת מלכות של האצילות כולה, ובין 'מלכות דז"א', שהיא ספירת מלכות של שש הספירות.
 'מלכות העיקרית', היא ספירת מלכות של האצילות כולה, איננה נכללת במלכים, ועדיין מלכות העיקרית אינה נזכרת... והיא אינה מהמנין של המלכים |קצח|, 'מלכות דע"ס, נוק' דז"א, שהיא אינה בכלל המלכים |קצט|. לעומת זאת, מלכות דזעיר אנפין, היא עטרת היסוד, נכללת במלכים, 'מלך השמיני, הדר. הוא עטרת היסוד, מלכות דז"א |קצט|. את ההבחנה בין שתי ספירות מלכות סומך הגר"א על שתי הזכרות של המילה 'הארץ' בשני הפסוקים הראשונים בתורה. 'הארץ' שזכרת בפסוק הראשון, 'בראשית... ואת הארץ', היא 'מלכות דז"א', היא עטרת יסוד דזעיר אנפין, ואילו 'הארץ' שזכרת בפסוק השני, 'והארץ היתה תהו', היא ספירת 'מלכות העיקרית'. 'והענין כי הארץ ראשון של בראשית הוא נגד יסוד של ז"א, ובו נכלל עטרת, שהוא מלכות דז"א, ועדיין מלכות העיקרית אינה נזכרת... והוא, והארץ, שאמורה כאן, היתה תהו' |קצח|. פסקה קצח מבארת את ספרא דצניעותא, דף ח ע"ב: והארץ תניינא לאו בחושבן, והא אתמר.

| קצח | ביאור ספרא דצניעותא, דף ח ע"ג-ע"ד

- = חלק מפסקה זו נמצא בפסקה שפו
- א והארץ תניינא לאו בחושבן, והא אתמר.

- ב ר"ל תיבת והארץ של פסוק והארץ היתה, אינו נמנה במנין תיבות של פסוק בראשית, להיות ג"כ בכלל התיקונים,
- ג וכ"ש שאינו נחשב במנין התיבות של פסוק והארץ כו', שהוא תיקוני דיקנא, שאינו מהם.
- ד והענין כי הארץ ראשון של בראשית הוא נגד יסוד של ז"א,
- ה ובו נכלל עטרת, שהוא מלכות דז"א.
- ו ועדיין מלכות העיקרית אינה נזכרת...
- ז והיא נוק' פרצוף בפ"ע...
- ח והיא אינה מהמנין של המלכים,
- ט כמש"ל, ומלכין קדמאין מיתו וארעא אתבטלת,
- י והוא, והארץ, שאמורה כאן, היתה תהו.
- = המשכה של פסקה זו נמצא בפסקה תה

קצט | ביאור ספרא דצניעותא, דף י ע"א

- = פסקה זו היא חלק מפסקה שצה וחלק מפסקה תקצט
- א מלך השמיני, הדר.
- ב הוא עטרת היסוד,
- ג מלכות דז"א.
- ד ואינו מלכות דע"ס, נוק' דז"א,
- ה שהיא אינה בכלל המלכים כנ"ל.

הבחין הגר"א בין ספירת מלכות העיקרית ובין ספירת מלכות של זעיר אנפין, ועל פי הבחנה זו הוא לימד את תיקון המתקלא וההכרעה בספירת יסוד, להלן סעיף קל"ו; את גילוי האור הראשון, להלן סעיף רמב; את תיקון המלך השמיני, להלן סעיף רכה; את התבסמות ספירת מלכות, להלן סעיף רלא, את הגילוי השלם בסוף האלף השישי, להלן סעיף שלב, ואת תיקונה של ספירת מלכות באלף השביעי, להלן סעיף שלט.

ההבחנה בין ספירת מלכות, העשירית באצילות, ובין מלכות דזעיר אנפין, היא חידוש של הגר"א, ועל פיה הוא לימד כי עטרת היסוד היא מלכות דזעיר אנפין. לא כך לימד האר"י. הוא לימד כי עטרת היסוד היא בספירת מלכות, העשירית באצילות.

ואם הוא מלכות בפרצוף נוקבא, כגון אימא ונוקבא דז"א, הנה המלכות שבה הוא ג"כ בחי' עטרת היסוד שבה, כי היסוד שבה הוא הרחם, והעטרה שבה הוא בחי' בשר התפוח שעליה הנקרא בדברי חז"ל שפולי מעיים בענייני סימני איילונות כנודע (דרך עץ חיים, שער א, ענף ה).

וכן עדיין חוזרין להכלל בכללות יותר ג"כ במלכות שהיא עטרת היסוד... ועדיין נשאר עטרת היסוד שהוא מלכות דו"א עצמו, והוא בחי' ה' אחרונה שבכל צרופי יה"ו, ועמה נשלם כל השם מהן ונעשים הוי"ה שלימה (שם, שער י, פרק א, כללי מהרח"ו, כלל כ).

ואח"כ הלבישו החסד והגבורה וחצי ת"ת העליון דאריך אנפין לאותן ב"פ אמצעים דנ"ה ואת היסוד דעתיק, ואח"כ הלבישו נ"ה דא"א לח"ג שלו עצמו, וחצי ת"ת התחתון שבו הלביש את חצי העליון, והיסוד דא"א הלביש אח"כ את חצי ת"ת תתאה שבו, ועלתה העטרה אל יסוד שבו והלבישו את היסוד עצמו שבו, ואח"כ עלו חג"ת דו"א והלבישו לנ"ה ועטרת היסוד דא"א, ואחר כך עלו נה"י דו"א והלבישו לחג"ת דו"א עצמו, ואח"כ עלתה הנוק' שהיא המלי' בסוד העטרה והלבישו את היסוד דו"א (שם, שער יז, פרק ב. מהדורא תניינא). והנה גם בנוקבא אירע לה כן ע"ד ז"א, כי תחלה היה בזווג מלכות דמ"ה ומלכות דב"ן, ובעיבור נה"י דמ"ה ונה"י דב"ן, וביניקה חג"ת דמ"ה וחג"ת דב"ן, נמצא כי בזווג היתה כמדת עטרת היסוד, שהוא המלכות שבמלכות (שם, שער יט, פרק ו. מ"ב).

והנה בהיות ז"א בסוד ו' נקודות לבד נפרדות כל א' מחברתה כנודע, כי לכן היתה נקראת דה"ר, גם המלכות היתה למטה מהיסוד דו"א, בבחי' העטרה. ובזה תבין כמה שמות שנקרא המלכות וכולם אמת, כי יש לה כמה שרשים אל המלכות כפי השתנות הזמן, ולכן אל תתמה אם המלכות היא עטרת היסוד שבאדם, ואיך היא הנוקבא של האדם. אך הענין הוא סוד גדול כי כל הקדושה אין שורש הראשון נעקר משם, לכן מקום המלכות היה תחלה שרשה העטרה שביסוד, ואח"כ כשנגדלה נתעקרה משם וגדלה מעט מעט עד שנעשית פרצוף גמור, וחזרה פב"פ עם ז"א, ולא מפני זה נעקרה מציאתה הראשונה, אלא שנשאר לה שורש דבוק עם ז"א בבחינת עטרה, ולא זו משם לעולם. וכן תמצא שבכל קו האמצעי דו"א יש לה שרשים תמיד שם, כי היא תמיד יש לה שורש ביסוד ז"א בסוד עטרה, וז"ס לעולם ה' דברך נצב בשמים (שם, שער לה, פרק א).

כי להיות בחי' מלכות שבז"א נקרא' אחוריים וניתנין אל הנוקבא בבחי' פנימית כי המלכות דו"א עטרה שבו היא פנימית דנוקבא... והרי ג' בחי' חיצון אמצעי ופנימי דכלי דו"א שהם מלכות דו"א וז"א ואו"א דו"א וכ"ז בחי' הכלים (שם, שער מ, דרוש ט).

[קלב] מהלך התווה והתיקון: סדר התיאור

מהלך התווה והתיקון שהגד"א מלמד עמוס בפרטים סבוכים ומשורגים זה בזה, וקשה להולמו. לעזרתנו באות ההבחנות שמצאנו בדבריו ורשמנו בסעיפים הקודמים. את מהלך התווה והתיקון שלימד הגד"א נתאר בפרקים הבאים על פי ההבחנות הללו – כל בחינה לעצמה, כל בחינה לבדה.

- א. ההבחנה בין ארבע הרצאות של מהלך ההאצלה. לעיל סעיף קכז. מהלכה של ההרצאה הראשונה – להלן פרקים לט-עא.
- מהלכן של ההרצאה השנייה, השלישית והרביעית – להלן פרקים עב-עח.
- ב. ההבחנה בין תיקון המתקלא ובין תיקון הלבושים. לעיל סעיף קכח.

מהלכו של תיקון המתקלא – להלן פרקים לט-נד.
מהלכו של תיקון הלבושים – להלן פרקים נה-ס.

- ג. ההבחנה בין קומת שש הספירות ובין קומת ספירת מלכות. לעיל סעיף קל.
מהלכה של קומת שש הספירות – להלן פרק סא ופרק סג.
מהלכה של קומת ספירת מלכות – להלן פרק סב ופרק סד.

•

על ההבחנות הללו צריכים אנו להוסיף הבחנה נוספת, ואף היא קובעת את סדר התיאור של מהלך ההאצלה.

הן האר"י הן הגר"א לימדו על מהלך ההאצלה שפותח בתוהו וממשיך בתיקון, אלא שהבדל גדול בין שני מהלכים אלו.

מהלך ההאצלה שלימד האר"י נשען על ראשיתו – על התוהו ועל התיקון שהיו בעת ההאצלה הראשונה של שבע הספירות התחתונות. שני זמנים אלו הם יסודו של מהלך האצילות, הם עיקרון של המצוות ושל עבודת האדם והם המתווים את מהלכה של ההיסטוריה. קבלת האר"י מלמדת כי בעת שמתו המלכים נפלו רפ"ח ניצוצות מהאצילות והם מחיים ומקיימים את כל הנבראים, ועל האדם מוטלת החובה להעלותם ולהשיבם אל מקורם באצילות. כך מתקן האדם את ההווה כולה, וכך מביא הוא את הגאולה.

כל אלה נעדרים מדברי הגר"א. אין הוא מזכיר את נפילתם של רפ"ח הניצוצות מן האצילות, וממילא אין הוא מלמד על הניצוצות שמחיים את הנבראים ועל האדם המעלה אותם חזרה אל האצילות, כמובא להלן סעיף רצא. אמנם הגר"א מלמד על התוהו ועל התיקון של שבע הספירות התחתונות, אבל שני זמנים אלו אינם יסודה של האצילות ואינם עיקרה של עבודת האדם.

משום כך, תלמודו של מהלך ההאצלה שלימד האר"י חייב להיפתח בתיאור התוהו והתיקון של שבע הספירות התחתונות – מיתת המלכים, נפילת הניצוצות, תיקון המלכים והעלאת הניצוצות – שהרי על אלה הוא נשען ובלעדיהם הוא לא יובן כלל. לעומת זאת, תלמודו של מהלך ההאצלה שמלמד הגר"א אינו חייב להיפתח בתיאור התוהו והתיקון של שבע הספירות התחתונות. אמנם התוהו נמצא בתחילתה של ההאצלה, בראש סדר הזמנים שלה, אבל אין הוא הכרחי להבנתו של מהלך ההאצלה כולו. מהלך התיקון של ההאצלה כולה, על פי שיטתו של הגר"א, אינו תלוי בתיקון של שבע הספירות התחתונות לבדן, אלא עומד לעצמו כמהלך כולל של תיקון האצילות, והוא מודיע את משמעותה ואת תכליתה של ההאצלה כולה.

משום כך נפתח את תיאור מהלך ההאצלה שלימד הגר"א בתיאור מהלכי התוהו והתיקון של האצילות כולה, ואחר שנשלים את אלה נעסוק בהאצלתן של שבע הספירות התחתונות – כפי סדר הנושאים המפורט שרשמנו בראש סעיף זה.